

ÖREGEK KÖNYVE

1976

- 1 Mi örömet tartogat még az élet?
  - 2 (Tartogat-e valamit egyáltalán?)
    - 3 A mások örömét,
    - 4 örömeinkből fakadottak örömeit
    - 5 (az öröm megmaradásának elve,
    - 6 ha mi már meg nem maradhatunk).
    - 7 Örömeinkből fakadott örömök
    - 8 visszaszállnak fejünkre,
    - 9 mint az áldás,
    - 10 mint az átok
  - 11 (egy tőből fakadt e két szó,
  - 12 egy törzsnek két hajtása,
  - 13 egy arcnak két orcája,
  - 14 egy madárnak két szárnya:
    - 15 egyikkel előre röpül,
    - 16 a másikkal hátrafelé;
  - 17 és közös sírba temetődik,
  - 18 élni az öntudatlanságot
  - 19 halál után,
  - 20 mint éltük
  - 21 születés előtt –
- 22 hisz azelőtt is megvolt mindkettő,
  - 23 csak éppen nem tudtunk róluk,
  - 24 mint ahogy nem fogunk
  - 25 tudni majd azután sem).
  - 26 Életnek nyugdíjasai:
    - 27 várjuk a postást:
    - 28 eleinte havonkint,
    - 29 aztán negyedévenkint, félévenkint,
    - 30 majd jobban-jobban,
  - 31 egyre jobban ritkulnak a küldemények,
    - 32 évente egyszer hoz a posta
    - 33 egy fiat,
    - 34 unokát,
    - 35 még dédunokát is,
    - 36 és mi, a lefelé készülődők
    - 37 homályló szemmel nézzük,
    - 38 nézzük a magasságot:
    - 39 a szárnyalást:
  - 40 – Jaj, istenem, csak le ne bukják,
  - 41 istenkém, most az egyszer,
  - 42 nem, doktor úr, semmi bajom énnekem,
  - 43 csak annyi,

- 44 hogy a föld színe kemény,
45 a föld szíve puha:
46 vánkosunk.
47 Jaj, istenem,
48 miért a föld alatt
49 a vánkos, a derékalj,
50 mire nekünk, ha nem érezzük úgysem?
51 Jaj, istenem, cserélni kellene!
52 Jaj, istenem, ki tehet ellene?
53 Jaj, istenségnek bárgyú szelleme,
54 jaj, elmúlásnak szúrós kelleme –
55 jaj, szárnyalás fonséges szelleme,
56 jaj, szárnyalás szeszélyes szelleme –
57 szeszélyes, mint minden fonségesé!
58 Faljuk a maradék életecskét
59 köröm közül,
60 félve tekintünk körös-körül,
61 de nem irigyelnek, csak a halottak –
62 előbb-utóbb szót értünk velük is,
63 végleg nyugodtan,
64 közeledünk hozzájuk: várnak –
65 ez a végső öröm.
66 Most még lenyíratik
67 haj, szakáll, köröm,
68 most még lenyíratik, elhalálozik,
69 csupán a föld alatt nő
70 háborítatlanul
71 (mint aki halál után élni tanul,
72 nemlétünkben ő az egyedüli úr,
73 még élet; fön, felvilági körön
74 halállal cimboráltatjuk:
75 ha nem is öröm;
76 de szoktat a *nincshez* –
77 megbecsülhetetlen kincs ez).
78 Mert jaj, derekam, jaj, köszvény,
79 jaj a recsegő ízület –
80 jobb már énnékem,
81 élet,
82 kívüled,
83 vigasztalhat örök önkívület.
84 Cammognak még lusta napok,
85 de már egyik után se kapok.
86 Szakállam leborotválom:

- 87 eredj előre,
88 körmöm levágom:
89 eredj előre,
90 a szó úgyis csak kába, dőre,
91 maradhat kimondatlanul
92 vagy más eszébe vésve, –
93 *mert nem röpül el a szó!*
94 *s nem marad meg az írás!*
95 Olvastatok-e már gyermeksírást,
96 gőgicsélést, pelenkás gögöt?
97 – – Jaj, májam, epém, beleim,
98 tudóm, vesém, lépem, szívem,
99 tört sugarú szemem, szemöldök-ivem
100 szemöldök-íjam, nyíl nélküli
101 (a nyíl belém hatolt, testemet öli),
102 szem-ínyem, fényekre fakó –
103 szemöldök-íjam, a nyíl nélküli
104 lelkem öli,
105 öli testem,
106 jaj, istenem, halálra-veszten
107 miért, hogy csak apránként veszem
108 el, mi vesztenivaló még maradt –:
109 ifjonti hevet, férfi sugarat,
110 öreg árnyékot (a *tölgyek alatt!*),
111 öreg árnyékot – fogy az árnyék,
112 mintha csak fél Nap alatt járnék,
113 fél Hold alatt –
114 a másik fele odalett, –
115 – mégsem kívánok még egy életet,
116 se tegnapi, se mai ésszel
117 (végül mindkettő együtt vész el),
118 se kéjt, sekélyt,
119 szeszélyt, se jajt –
120 csak egy zugot, ott ni, ahajt,
121 kemencesutban, ahol a
122 meleg varázsos bársonya
123 terül rám.
124 Testem lassúdadon
125 ellenségemmé válik,
126 ellenségek maradunk
127 mindhalálig,
128 s akkor győz a test – a tetem,
129 lesunyva kullog el életem;

- 130 testem temeti más –
131 én addig is magamat temetem.
132 Élek.
133 A földön, amelyet úgy
134 dédelgettem, s amely úgy
135 dédelgetett,
136 hogy
137 las-
138 sacs-
139 kán
140 kiszívta
141 vé-
142 re-
143 met.
144 Halottak napján
145 (halottak születésnapján)
146 lekaparom arcomról a borostát,
147 lábamat mosdótál tengerének
148 langy hullámai mossák,
149 ünnepi ruhát öltök, úgy megyek
150 a temetőbe, mintha háztűznézőbe.
151 Ez is föld.
152 A zsiros tavaszból
153 sercegő nyárra,
154 könnyes őszre vált.
155 Termő fa alatt valahol
156 lakhelyet választok – halált.
157 S indul a menet.
158 Én elől,
159 s követnek, akik sírva sírnak,
160 s mögöttük, akik sírni örülnek
161 behantolásán minden sírnak,
162 (A gyász is lehet szórakozás.)
163 Térjünk haza. Még addig is
164 munka vár, mindennapi ez-az.
165 Télidőn nyugdíjas törökbúza-bontás,
166 azután nyugdíjas tavasz,
167 azután a nyár tessék-lássék,
168 szívemet húzza a búza,
169 de szívem nem hagy lehajolni;
170 a búzán kívül más is húzza-
171 szorítja olykor.
172 Őrizkedjünk a lelki molytól,

- 173 őrizkedjünk, amíg lehet.
174 Míg szét nem rágja e maradék életet.
    175 Hintsük be magunk
    176 lelki naftalinnal –
    177 kevés reménnyel, sok-sok kínnal,
    178 nagy búbánattal, kis örömmel.
179 Miért ragaszkodunk még foggal-körömmel?
180 Mihez ragaszkodunk foggal-körömmel?
    181 A zsábához, az agyvérzéshez
    182 s amit csak félig-meddig érez
    183 az ember: félig, de meddig?
    184 *Miként az kélgyó,*
    185 hogyha vedlik,
186 eldobja múltját, s egy darabig árva,
    187 csupaszságba zárva,
    188 csupasz étellel néz föl a világra,
189 nincs múltja, jövője, csupán jelene,
    190 csupán a *most* az eleme,
    191 – akként nekünk is.
    192 *Most* fetrengünk álmatlanul,
    193 *most* minden vétünk visszahull
    194 fejünkre – ám nem érdekes:
    195 múltunk sincsen, jövőnk se lesz,
196 mint ahogy nem volt sem *azelőtt*:
    197 nem lesz sem *azután*,
    198 élünk a világba bugyután,
199 nagyra növekszenek az apró dolgok,
    200 mert csöknek vágyaink:
    201 mosakodás: sátoros ünnep,
202 vízért a kútra: körmenet – processzió –,
    203 s tán még elheverni is passzió:
    204 “mindennapi koporsónkba” –
    205 ahogy koporsó:
    206 hiszen fáj!
207 Hát a halált talán nem is hiszem már.
    208 Képzeletünk valahol botlott,
209 s estében talált ki mennyet-poklot,
    210 így lett az ész eretneke –
    211 az ész eretneke a vallás,
    212 és csak amolyan “áthallás”,
    213 hogy odafönn
    214 vagy odalenn
    215 szeretnek-e.

- 216 Mi itt szeretjük, két nemlét között:
217 tavasszal szilvafák hóvirágos ágait,
218 nyáron szent búza fejevétélét,
219 ősszel a musttá taposott szőlőt,
220 télen – télen a lábunkban fölkúszó hideget,
221 szorongva várunk, amíg szívünkig ér,
222 és egyre rokonabbak leszünk a földdel,
223 föld-anyánkkal!
224 kinek méhe halált fogan nekünk!
225 nekünk fogan – tőlünk fogan – –
226 izzadok és vacog fogam,
227 a levegőt kaparászom, markolom, fogom –
228 akkor kezdődik a baj, ha *érzi* magát az ember,
229 *érzi*,
230 hogy van szíve,
231 van tüdeje,
232 van mája
233 s így tovább:
234 *érzi a testet*,
235 amely nemsokára *tetem* lesz,
236 ó, erőt, erőt, erőt
237 a *türelemhez!*
238 A test, a test.
239 Ragaszkodunk hozzá,
240 mint ő mihozzánk.
241 Mért ragaszkodunk ahhoz, ami fáj?
242 Mert a fájdalom is: élet.
243 Virág a fájvirág is.
244 Mégis nehéz a válás önmagunktól.
245 Vagy éppen emiatt.
246 Válopör önmagam ellen.
247 A vesztes én maradok mindenképpen.
248 Sötétség, mint az anyának,
249 sötétség, mint méhében a földnek,
250 a föld méhében, amelyet
251 halottak termékenyítenek meg:
252 halottak: hatalmas spermák.
253 Olykor ráébreszt a halálra,
254 olykor ráébreszt, ráéheztet
255 valami, akármí:
256 egy tekintet, egy mozdulat,
257 akárkié –
258 fiam úgy néz rám,

- 259 mint nagyanyám nézett valaha –
260 másodperc töredéke az egész,
261 de fölzokog a fölismerés:
262 egy tekintet, mely már régen kihunytt;
263 egy mozdulat, egy taglejtés:
264 mienk volt, gyermekül tán,
265 aztán az évek múltán
266 lassan elhalt bennünk,
267 de most, hogy felöltik,
268 tudjuk: készülni kell.
269 Ó, halál úr, én készültem,
270 csak ezt az egy,
271 bizonyisten csak ezt az egyetlenegy
272 leckét nem vettem át!
273 (Hiszen már nem számít:
274 egyszer csak elbukol, édes fiam.)
275 Figyelünk hallgatag,
276 figyelünk befelé,
277 nem gondolunk rá, mik voltunk,
278 nem gondolunk rá, “mik vogmuc”,
279 nem gondolunk rá, mik leszünk.
280 Azt mondják:
281 *olyankor* lehull egy csillag.
282 Ihaj-csuhaj, hulló csillag,
283 ihaj-csuhaj, megvakítlak
284 egy kicsikét, égi ég,
285 éppen csak egy kicsikét,
286 úgyis marad teneked elég.
287 S “Az országúton végig a szekérrel
288 A négy ökör lassacskán ballagott”
289 Mikor is volt ez?
290 Háromszáz éve?
291 Melyik is volt az a csillag?
292 Melyikünk is volt csillagos szemű?
293 Most már, most már, most már, anyóka,
294 mindkettőnk csak hóka,
295 s ha visszatekintünk,
296 vissza, anyóka,
297 közelebb van az a
298 háromszáz év előtti
299 csillagos ég,
300 ma már az éji borús ég boltozatai
301 sem oly feketék,

- 302 s az augusztusi csillagok is vaksibbak, ugye?
303 Ügyetlenebbül hullnak,
304 valahogy ügyetlenebbül,
305 sárgásabb a sávjuk is,
306 valami nem az *igazi*.
307 Talán mi magunk.
308 Voltunk-e igaziak egyáltalán? –
309 Nem voltunk.
310 Ugye?
311 – – Jaj, uram, nehogy megvegye:
312 ez a koporsó az én hatalmas amulettöm, –
313 várjon, uram, elférnek benne *ketten*,
314 higgyen nekem, uram:
315 az én jeligém:
316 “Csak párosan szép a halál”
317 (Ó, mely szép idők voltak,
318 midőn még újnak éreztük a közhelyeket
319 – mondjuk, úgy háromszáz évvel ezelőtt –,
320 de hát mi egyebet teszünk mi most,
321 mint hogy leendő közhelyeket gyártunk?)
322 “A házasságok az égben köttenek”?
323 Nem:
324 az igaziak
325 a föld alatt.
326 Higgyen nekem, uram:
327 régi szaki vagyok,
328 és én ezzel megelégszem:
329 vakulj, világ, ne láss, szem! –
330 Mi nem vagyunk már se bátrak, se gyávák,
331 se szülők, se fiak, se árvák –:
332 egyszerűen: vagyunk.
333 Szamártövis az útfélen,
334 számár életemet élem,
335 számár tövis.
336 “Az országúton végig a szekérrel
337 A négy ökör lassacskán ballagott”.
338 A *mi* szemünkbe hullott az a csillag,
339 azóta vagyunk csillagszeműek:
340 vakok.
341 (Néha irigylem a holtakat:
342 ők már túlvannak rajta.)
343 Nem jó túl sok csillagot látni.
344 Mert nem jó túl sok csillaghullást látni.

- 345 Nem jó látni.
346 Nem jó.
347 Nem.
348 Jó.
349 Látni jó.
350 Sej,
351 vakulj,
352 világ,
353 virradatig!
354 Megétegetik, megitatik,
355 ez az élet, ez a lét –
356 lássuk a másik felét!
357 Kiszolgálást, olyan úrit,
358 mint a *hetedikben* húrrik;
359 avagy csöppen, avagy csorran
360 hús csapvíz az alagsorban – –
361 de valami visszaöklöz,
362 tapadnunk kell még a *röghöz* –:
363 *egy a világ* – a mienk,
364 tudjuk vagy sem, mit jelent,
365 föld rabjai – urai.
366 Kiégett nap a mai,
367 fárasztó az éjszaka,
368 hiába a szép szaga
369 télen hónap, nyáron szélnek,
370 hiába a büze annak,
371 amit mirőlünk beszélnek:
372 rólam, rólad, rólunk, róluk
373 (fosztani a *kacsatollut!*). –
374 Eljön majd az ideje:
375 *haza* lesz az *odale*,
376 lakásunk örök fele.
377 Lépünk addig egyet-kettőt:
378 göndörödő báránnyelhet;
379 lépünk addig hármat-négyet:
380 füvekkel záporzó rétet;
381 lépünk addig négyet-ötöt,
382 ha talpunkba belekötött
383 civakodón a talaj –
384 rajtunk kívül nincs tulaj,
385 rétnek-útnak talaja
386 mind hozzánk szít, hajaja!
387 Mind hozzánk szít,

388. hozzá szítunk
389 mindannyian.
390 Hívogat:
391 – Jöjjél
392 édes fiam.
393 Rögös az út
394 a föld alá.
395 De addig – addig –
396 jaj, csak a testi kint — — —!
397 Hideg van idebenn,
398 hideg van odakint,
399 lábunkból húzódik fölfelé
400 a föld hidege,
401 a hideg –
402 ne tegyetek tüzet,
403 nem éri meg –
404 pőre libának
405 más párnájában a
406 pihéje-tolla – –
407 csak a szív, csak a szív,
408 csak a szív ne zakatolna,
409 csak a tüdő,
410 a máj,
411 a vese –
412 csak most az egyszer!
413 Nem kérem többé
414 sohase!
415 Istenem!
416 Doktor úr!
417 Csak
418 most
419 az egyszer,
420 nem
421 kérem
422 többé
423 sohase!
424 Jaj,
425 ha
426 most
427 meg-
428 ha-
429 lok,
430 kire marad

- 431 – mi is?
432 ki is?
433 kim van,
434 mim van?
435 a nagy szó,
436 a puszta szó :
437 a *világ*?
438 Csak tavasszal
439 a nyirkos-hűvös szántás,
440 nyáron,
441 kiskertben pipázva
442 figyelem törpe dáliák
443 igyekezetét, hogy
444 nagyobbnak látsszanak,
445 mint aminők,
446 akár a kikencélt,
447 magas sarkú
448 városi nők. –
449 Már kinéztem magamnak
450 egy lepörzsölt helyet
451 odakünn
452 – pár év múlva
453 dús selyem sarjú hajt ki ott
454 jó trágya leszek,
455 és a sarjú hálás,
456 a sarjú nem feledékeny,
457 mint az emberek;
458 aztán egy vackort is szeretnék
459 magam fölé
460 s a vackorfára mászni sok-sok
461 gyermeket,
462 sok-sok gyermek taposson
463 *ama* halmon
464 (bár a buta felnőttek azt mondják,
465 nem illik),
466 és elcsapja hasát a vackorral,
467 és hogy akkor mit fogok érezni, nem tudom,
468 de most örvendek,
469 hogy lesz egy halom,
470 rajta selyem sarjú,
471 fejemtől vackorfá,
472 és a gyermekek rátaposnak a halomra,
473 letapossák a sarjút

- 474 (marad másutt elég),
475 fölmásznak a vackorfára,
476 vackor elcsapja hasukat,
477 anyjuk eljajveszékeli őket,
478 apjuk elnadrágszíjalja őket,
479 a felnőttek elagyabugyálják őket,
480 mert rátapostak a halomra,
481 letiporták a selyem sarjút,
482 fölmásztak a vackorfára,
483 vackor elcsapta hasukat –
484 és mert a felnőttek elfeledték,
485 hogy ők is voltak gyermekek,
486 és nem szeretnek arra gondolni,
487 hogy ők is lesznek öregek,
488 mindent elfeledtek,
489 nem gondolnak semmire,
490 és észre sem veszik, hogy nem élnek.
491 (Mi is csak most vesszük észre az életet.
492 Késő.)
493 A felnőttek előbb-utóbb el fognak feledni.
494 A gyermekek nem felejtik el a vackort.
495 Ez is egyfajta emlékezés.
496 És énnekem elég.
497 Bár nem tudom,
498 két öntudatlanság között
499 miért oly fontos nekünk az emlékezés.
500 Lehet, hogy meztelen megszokás az egész.
501 Mint ahogy meztelenek leszünk
502 mindannyian
503 koporsófödél alatt,
504 szemfödél alatt,
505 ünneplő ruha alatt
506 (tán saját halálunkat ünnepeltetik velünk?
507 vagy csak ők ünnepelnek, kik még maradnak)
508 és a rögök alatt.
509 Ó, mennyi celecula alatt
510 tud pucér lenni az ember!
511 De ez már nem tartozik reánk.
512 S végül mégiscsak úgy lesz:
513 nem leszünk,
514 tehát nem tagadtathatunk.
515 Halottak napján
516 (halottak születésnapján)

- 517 végül is csak ez tudódhatik ki.
518 Mi tudódhatik ki?
519 Hogy dombon törik a diót,
520 a diót,
521 rajta vissza
522 mogyorót,
523 és a napot megbecsülni,
524 éjjelente elcsücsülni,
525 elnézni a kályhában
526 lángok
527 táncát:
528 azt mondják, mi is éppily
529 virr-
530 gonn-
531 cakk
532 leszünk
533 az utolsó előtti pillanatban.
534 Aztán fölkel a nap,
535 kihuny a parázs,
536 megy tovább minden
537 nélkülünk.
538 Talán már meg is szoktuk
539 ennenmagunk hiányát.
540 Rászoktattak,
541 akik máris mindent elvégeznek
542 (hiába mondják, hogy *helyettünk*):
543 *nélkülünk*.
544 Mi már nem is vagyunk,
545 csak akkor, ha útban valakinek.
546 Ó, nem vagyunk árvák.
547 Annyi az emlék a hátunk mögött,
548 annyi a rokon, ismerős odalenn.
549 Hagyjuk csak a képzeletet
550 *hátrafelé* csapongani,
551 míg vissza nem riasztja a jelenbe
552 valami testi szükség.
553 Hogy reánk sújtson:
554 már csak test vagyunk. –
555 Csatak az utca,
556 zúzmara ágak.
557 Takaró készülget
558 a búzának.
559 Búzának takaró,

- 560 – szemfödél minekünk.
561 Nagyjából ennyi,
562 amit elvihetünk.
563 Ezt is csak azért,
564 hogy az élők *lássák* – – –
565 mégsem kaphatunk az útra
566 hamvunkba sült pogácsát.
567 Mert az élők félnek
568 még a holtak pletykáitól is.
569 Pedig a holtak
570 – mi már tudjuk-formán –
571 nem pletykálnak.
572 – – Leélni egy életet a
573 növekedő halállal.
574 Ez a legeslegkevesebb,
575 mit az ember
576 – tetszik vagy sem –
577 elvállal.
578 Mórikál a halál,
579 kellemkedik.
580 Mindegy pedig.
581 Több fényt, fiak, unokák!
582 Több fény többet és többre lát.
583 Több fényt, sugarat,
584 üdvözítőt, idelent.
585 Rátok testáljuk
586 egyetlen vagyonunk:
587 a jelent.
588 Aludni, aludni,
589 aludni csudajó.
590 Kopjafa, sírkő
591 minek és mire, ó?
592 Kikopik az ember,
593 önmagából kikopik.
594 Már csak a *második* évszám hibádzik,
595 az se sokáig.
596 Nem vagyunk már valakik, csak valamik.
597 Aki szül, az öl is:
598 orvul a halálba döf
599 Halál háta mögül is
600 fölsírkál az újszülött:
601 ez a himnusza.
602 Az öregeké, bizony már

- 603 csak hörgés, torz, kusza. — — —
604 Volt egyszer egy öregapó,
605 s volt neki egy öregapja:
606 pipája volt az istene,
607 pipafüstje papoló papja.
608 Ez volt az ántivilágban.
609 Amikor még úgy ellődött háború, hogy
610 fölment a zab ára,
611 vagy üstökös csóvált nyomot
612 éji éghatárra.
613 Ebből aztán származtanak
614 mindenféle próféciaák,
615 főként ha belesegített
616 a garabonciás diák.
617 Volt minden istencsapása,
618 hét sovány esztendő,
619 de talán akkor még az is
620 inkább volt kelendő.
621 Anyókat se feledjük ki:
622 kapu elé ült, a napra,
623 beszélőkéje meglévén,
624 nem szorulván külön papra.
625 Élőket is elparentált,
626 föltámasztott holtakat,
627 akár akadt hallgatója,
628 akár nem akadt.
629 Volt gügyü, s ha gügyi akadt,
630 boszorkánnyá lépett elő,
631 elseprügölt a Gellétre —
632 X. megyéből ő vala a képviselő.
633 Megtárgyalták, hogy az éjjel
634 kinek kocsi-kerekéből
635 eresztgessék ki a szuszt.
636 Mikor süjtson áramszünet
637 N. városban trolibuszt.
638 Mikor hörögjön a vízcsap,
639 mikor csöpögjön a jégcsap
640 satöbbi.
641 Sugárhajtásos seprűjén
642 — míg a gügyi (: üzemanyag)
643 el nem fogyott,
644 visszatért a viskójába,
645 s anyóvá vált vissza legott.

- 646 Reggel minden csontja fájt,
647 de bájolta a halált,
648 miután apó – szedtevette! –
649 jócskán meg nem kezegette.
650 Kenegette (Janim, Jóskám?),
651 kente-kenegette jócskán,
652 de végül csak kifakadt:
653 “Hogy az ördög öreganyja
654 küldjön hátad megtaposni
655 betanított ördögfiakat!”
656 Anyó rögvest letorkolta:
657 “Küldene tán a pokolba,
658 ugye, kend?!”
659 Apó csak intett igent.
660 “Hallgass, asszony, megmondattott
661 kerek-perec:
662 boszorkányok nincsenek
663 – egy kivételével –
664 no, de mék, mert odaég az étel.”
665 (Guruzsma, tekerd meg,
666 fokhagyma, csipkedd meg!)
667 Ám ha az étel nem is,
668 az élet odaégett.
669 Odakozmáltunk –
670 talán már mindegy,
671 mi miatt, mivégett.
672 Mi örömet tartogat még a földi élet?
673 A mások örömét,
674 örömeinkből fakadottak örömeit
675 (az öröm megmaradásának elve).
676 Már ó örömeink is
677 bűnként szállnak fejünkre vissza,
678 és nincs az a homok, mely
679 bűnbánó könnyeink felissza,
680 nincs az a jaj,
681 mely dobhártyáig érne,
682 nincs az a hörgés, gurgulázás,
683 mely nem az égig:
684 csak virrasztó-gyököntő anyókáig érne;
685 átokká válik az áldás –
686 megszokható.
687 Arra a kevés időre.
688 Jól van, anyó:

- 689 megyek én előre, mutatom az utat.
690 A legeslegutolsó nyugdíj
691 már kifarcelláztatott nekem.
692 Nekünk.
693 Pihenhetünk,
694 élettől-, büntől-, örömtől-szabadultak
695 föld alatti súlytalanságban
696 feledve jövőt, jelent, múltat.
697 [Heine a halálos ágyon:
698 "Isten nékem megbocsát:
699 az a mestersége."]